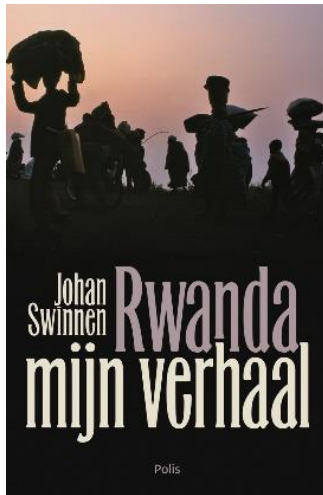

Rwanda, mijn verhaal

Eind 2016 verscheen een bijzonder boek over de dramatische gebeurtenissen in Rwanda tussen augustus 1990 en april 1994. De auteur, Johan Swinnen, was in de zomer van 1990 benoemd tot nieuwe Belgische ambassadeur in Kigali. In dit boek beschrijft hij chronologisch en zeer accuraat hoe hij die periode heeft beleefd. In het 'Woord vooraf' verklaart hij: "Ik ben niet gaan grasduinen in de overvloedige literatuur, alhoewel me die niet vreemd is, natuurlijk niet. Vandaar ook dat mijn verhaal medio april 1994 ophoudt. (...) Mijn bronnen bestaan dus bijna uitsluitend uit eigen stukken zoals mijn handgeschreven notities (die ik gelukkig nog tijdens een hectische evacuatie uit de residentie kon meegrijpen), mijn telexen, faxen en verslagen die ik in het archief van Buitenlandse Zaken kon opzoeken." Daarom koos hij ook voor de titel: **Rwanda, mijn verhaal**.

Als medewerker van Pax Christi Vlaanderen heb ik de periode die Johan Swinnen beschrijft heel intens mee gevolgd. Er was soms hoop maar even vaak verwarring en ontgoocheling tijdens de hier beschreven zoektocht om Rwanda een nieuwe, democratischer toekomst te geven. Rwanda was na de inval van het Front Patriotique Rwandais (FPR) vanuit Oeganda op 1 oktober 1990 immers plots in een zeer zware crisis terechtgekomen. Mede onder impuls van onze Belgische ambassadeur in Kigali werden daarop talloze pogingen ondernomen om een bemiddelde oplossing te vinden uit deze crisis. In Arusha, Tanzania, volgden de vredesgesprekken en akkoorden elkaar op. Geduldig diplomatiek en politiek overleg bleek uiteindelijk niet opgewassen tegen intriges achter de schermen, desinformatie, leugens, haatcampagnes en verbeterd fanatisme. Is dit geen waarschuwing voor wat wij vandaag in onze wereld met wijd verspreid populisme meemaken? Achter de publieke, gekende feiten blijven ook in Rwanda tot op vandaag veel zaken verborgen die leidden tot de ontsporing en het mislukken van een geduldig en moedig vredesproces.

Het verhaal van Johan Swinnen eindigt met één van de grootste trauma's die een mens kan meemaken na zoveel volgehouden inspanningen voor vrede en verzoening. Op 6 april 1994 werd het vliegtuig van de Rwandese president Juvénal Habyarimana, met aan boord ook de Burundese president Ntaryamira, boven Kigali neergeschoten. Alle inzittenden kwamen om. Tienduizenden Tutsi's en gematigde Hutu's werden onmiddellijk met de dood bedreigd door de Interahamwe, de op wraak beluste Hutu-milities. Op 7 april en de dagen daarop werden de Rwandese premier, de voorzitter van het Grondwettelijk Hof, tien Belgische para's en evenveel Belgische burgers vermoord. Op 13 april werd ambassadeur Swinnen teruggeroepen naar Brussel en op 14 april besliste de Belgische regering haar contingent blauwhelmen uit de VN-vredesmacht MINUAR terug te trekken.

De Rwandese genocide woedde vervolgens drie maanden lang in alle hevigheid en kostte het leven aan minstens een half miljoen mensen. De beoogde machtsdeling was vernietigd. De oorlog liep uit op de totale overwinning van één partij die tot op vandaag in Rwanda de volledige macht in handen heeft. Johan Swinnen kan bij het einde van zijn boek *Rwanda, mijn verhaal* niet anders dan zijn diepe ontgoocheling uitspreken over wat in dit kleine, beloftevolle land van Centraal-Afrika is gebeurd. Op de laatste bladzijde van het boek vinden we een lange reeks onbeantwoorde vragen. Toch durf ik met journalist Koen Vidal zeggen dat de schat aan gegevens die dit boek bevat ons wat dichterbij de waarheid brengt. Daarom kan ik niet anders dan het boek *Rwanda, mijn verhaal* sterk aanbevelen. (*jo hanssens*)

Johan Swinnen en zijn echtgenote Mieke Standaert kregen in december 2015 de titel van Ambassadeur voor de Vrede van Pax Christi Vlaanderen, voor hun inspanningen voor vrede en mensenrechten, ook na hun carrière in de diplomatie.

Johan SWINNEN, *Rwanda, mijn verhaal*, Uitgeverij Polis, 2016, 616 blz.

Deze recensie verscheen in Koerier, maart-april 2017